

investigațiile științifice efectuate în domeniul limbilor clasice și reconfigurarea lor pentru epoca actuală.

Ultimul capitol, *Miscellanea*, însumează o serie de studii din diverse domenii – literatură, folclor –, semnate de Ioan Dănilă, Ionel Funeriu, Marcienne Martin, Dan Negrescu, autori cu o viziune neîngrădită în domeniul lor de cercetare.

În *Epilog. Reflecții în amurg*, profesorul Nicolae Felecan rememorează diferite momente ale existenței Domniei Sale care i-au marcat drumul în viață: „Când ți-e dat să ajungi la vârsta senectuții, întrebări fără număr te asaltează și te refac să reiei, pe jos, multe din cărările vieții. Și – vrând, nevrând –, după câteva aduceri aminte ale primilor ani ai copilăriei, când, pe primul loc se afla dragostea părinților și a fraților mai mari, gândul se oprește la anii de școală. Frumusețea acestora este inegalabilă, dacă aici ai găsit o împlinire și, poate, sunt triști, dacă ai simțit anumite opreliști. Pentru mine au fost un izvor nesecat de bucurii” (p. 804). Cu deosebită considerație, își amintește de profesorii lui: „prin prisma acestor învățături, transmise continuu de iluștrii mei profesori, pot spune că am încercat să fiu întotdeauna un om integru, că am avut dragoste de adevăr și dreptate, exigent și cu propria-i persoană, dar și cu cei din jur, iar dacă am greșit față de cineva, nu am făcut-o cu intenție (*errare humanum est* „a greși este un lucru omenesc”)” (p. 810–811).

Așadar, acest volum oferă o viziune inedită asupra lingvisticii, printr-o investigare a limbii efectuată atât din perspectivă diacronică, cât și din perspectivă sincronică. Originalitatea și noutatea subiectului constă în îmbinarea cercetării multidisciplinare cu sociolingvistica, psiholingvistica, pragmatica, istoria, stilistica, religia. Aria investigată este vastă și diversă, incluzând nu doar centrul, sudul, vestul Europei, ci și alte continente (Africa, America, Asia).

Avem certitudinea că prezenta carte va reprezenta un instrument util atât pentru cercetătorii din domeniul lingvisticii, cât și pentru cei care sunt interesați de activitatea științifică și de personalitatea dascălului Nicolae Felecan.

Silvia Iluț

*Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca – Centrul Universitar Nord Baia Mare
România*

Terminologia meteorologică românească a fenomenelor atmosferice (științific versus popular), editor Cristina FLORESCU, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2015, 712 p.

Lucrarea *Terminologia meteorologică românească a fenomenelor atmosferice (științific versus popular)* reprezintă o apariție editorială inedită și, drept urmare, binevenită în literatura de specialitate românească. Abordând din punct de vedere lingvistic lexicul științific al fenomenelor atmosferice, pus față în față cu termenii corespondenți din graiurile populare, autorii volumului reușesc să ofere cititorilor un „acces liber” la o terminologie „închisă”, de specialitate, care, în mod obișnuit, este accesibilă doar unor „inițiați” și interesează cu precădere persoane avizate, din domeniul meteorologiei.

Volumul de față impresionează prin vastitatea informațiilor, acoperind un lexic variat, analizat pe trei paliere: diastratic, diatopic și diacronic. Cele 712 pagini acoperă, practic, întreg câmpul lexical al fenomenelor atmosferice, terminologie grupată pe șase capitole: *Nebulozitățile; Vânturile, deplasările și curenții de aer; Precipitațiile; Depunerile; Fenomenele luminoase, sonore, electrice și electroluminoase; Radiațiile*. Analiza minuțioasă a acestor termeni scoate la iveală, în mod strălucit, comori ale lexicului popular românesc care ilustrează, printre altele, ingeniozitatea lexicală și propensiunea spre religiozitatea a românilor concretizate,

convergent, în locuțiuni de tipul: *brăul babii, brăul cerului, brăul ciobanului, brăul Cosânzenii, brăul Domnului, brăul Dumnezeului, brăul lui Dumnezeu, brăul Maicii Domnului, brăul Maicii preacinstite, brăul Mariei, brăul popii, brăul roșu, brăul Sfintei Marii, cununa cerului* – locuțiuni care denumesc un singur fenomen, cunoscut sub denumirea generică de „curcubeu”.

Dintr-o analiză lingvistică de acest tip și de o astfel de amploare nu putea să lipsească un capitol de *Aspecte dialectale*, realizat de bine-cunoscutul cercetător Florin-Teodor Olariu, care, pe parcursul celor aproximativ 35 de pagini (p. 183–212), reușește să valorifice un bogat material dialectal, excerptat din lucrări de geolingvistică românească, precum *Atlasul lingvistic român* (23 de hărți); *Noul Atlas lingvistic român pe regiuni (NALR/ ALRR)*; *Dicționarul graiurilor dacoromâne sudice; Atlasul lingvistic român pe regiuni. Muntenia și Dobrogea; Atlasul lingvistic român pe regiuni. Maramureș; Atlasul lingvistic moldovenesc* etc. Amplasarea procesului de excerptare a materialului dialectal din lucrări de specialitate reiese din însăși mărturisirea autorului: „În urma documentării, astfel, a unui număr de nouă volume de atlase lingvistice cu caracter național (ALR s.n.) sau regional (NALR/ALRR, ALM), a trei arhive dialectale (parțial sau în întregime) și a unei lucrări recente reprezentative pentru lexicografia dialectală românească, a rezultat o bază de date în care au fost reținuți un număr de aprox. 700 termeni, variante și structuri sintagmatice din care pentru redactarea DFA au fost folosiți aprox. 470 de astfel de itemi lexicali [...]” (p. 184–185).

Capitolul dedicat analizei elementului dialectal este structurat pe nivelurile clasice specifice unui demers dialectologic: componenta fonetică (p. 185–191), morfologică (p. 191–193), lexicală (p. 193–198), semantică (p. 198–202), etimologică (p. 202–205). Remarcăm cu referire la acest studiu acribia și temeinicia faptelor lingvistice avute în vedere, ce au condus la corijarea unor lipsuri din dicționarele academice consacrate, care, bunăoară, ezită să abordeze sau nu lămuresc suficient etimologia unor termeni, cum este cazul cuvintelor *țigan/țigănel*, cu sensul ‘măzărice’, sau *șlap/șlapiță/jlapiță*, cu sensul ‘lapoviță’ (p. 205). În ceea ce privește componenta etimologică, autorul discută unele etimologii încă nesigure sau, dimpotrivă, propune unele soluții etimologice în premieră pentru limba română, cum este, de exemplu, cazul termenului *aralie*, cu sensul ‘vânt puternic, furtună’ (p. 205), pe care Florin-Teodor Olariu îl consideră un derivat postverbal de la verbul *a urla*.

Materialul lingvistic excerptat din atlasele lingvistice este analizat din punct de vedere diatopic, atât în sincronie, cât și în diacronie, autorul dorind să surprindă vitalitatea unor termeni din „câmpul lexical al fenomenelor atmosferice prin urmărirea continuității acestora între cele două serii de atlase lingvistice românești: ALR vs. NALR/ALRR” (p. 206).

Studiul pe care Florin-Teodor Olariu îl consacră componentei dialectale a terminologiei meteorologice a fenomenelor atmosferice, bine documentat, cu 54 de note de subsol, convinge prin demersul clar, susținut cu argumente științifice bine construite. În același timp, articolul reprezintă o valoroasă lucrare de geografie lingvistică, pe linia preocupărilor pe care autorul le are de ani buni, acesta stabilind, în sincronie, o serie de insule lingvistice care nu țin seama de factorii geografici, confirmând, o dată în plus, „un postulat al geolingvisticii, și anume acela că marile râuri nu au constituit mai niciodată bariere lingvistice, exemplul râului Olt fiind consolidat cu încă două exemple din același câmp lexical al elementelor atmosferice [...]” (p. 210).

Capitolul *Aspecte dialectale*, care poate fi considerat un punct de pasaj în economia lucrării între cele două părți din secțiunea de studii a volumului (prima, dedicată abordărilor lexicografice ale principalelor fenomene atmosferice – precipitații, vânturi, nebulozități etc., iar a doua alocată tratării dintr-o perspectivă mai largă a unor aspecte punctuale ale terminologiei meteorologice), este urmat de un foarte valoros și binevenit *Indice de cuvinte și variante* (p. 213–228), ce facilitează accesul la consultarea și verificarea informațiilor din cuprinsul lucrării.

Celelalte capitole ale cărții completează prima parte a volumului, prin analiza discursului meteorologic, întreprins de prof.univ.dr. Rodica Zafiu pe baza unui corpus de texte extras din 60 de buletine din presa românească din anii 1884–1916, studiu în urma căruia

autoarea constată „stabilitatea de inventar lexical și de structură a unui tip de discurs individualizat” (p. 257).

Un capitol foarte interesant este *Denotație și conotație în termenii meteorologici din aromână*, realizat de conf.univ.dr. Nistor Bardu, care relevă o identitate de termeni între aromână, dacoromână și meglenoromână, câțiva dintre aceștia regăsindu-se și în istroromână. Această constatare oferă, după cum precizează autorul, „argumente incontestabile privind unitatea extraordinară a limbii române din punct de vedere dialectal” (p. 271).

De mare interes este și studiul *Variante sincronice și diacronice în vocabularul gastronomic românesc. Grupuri verbale formate cu substantivele „ploaie” și „zăpadă”*, realizat de prof.univ.dr. Maria Neț, care propune intervalul situat între anii 1841 și 1935 ca perioadă de formare a limbajului gastronomic românesc (p. 291).

Partea a doua a lucrării, dedicată dicționarului fenomenelor atmosferice, se întinde pe aproape 370 de pagini (p. 313–679), în care sunt cuprinse circa 1500 de articole prezentate minuțios de către lingviști, în colaborare cu specialiștii meteorologi. Aceste articole pot fi considerate tot atâtea contribuții esențiale de istoria limbii, dialectologie, semantică și, în mod evident, lexicologie, făcând ca volumul de față să se constituie într-o veritabilă monografie a terminologiei meteorologice românești care așază limba română pe o poziție privilegiată din acest punct de vedere la nivel european. Acest aspect îl confirmă și coordonatoarea volumului, cercet. științ. princ. gr. I dr. Cristina Florescu, care precizează: „Nu am găsit în literatura de specialitate lingvistică românească sau romanică, în general europeană, o lucrare care să studieze în mod minuțios și special terminologia meteorologică a fenomenelor atmosferice. Evident, o analiză contrastivă a acestei terminologii la nivelul limbajului științific versus limbajul popular (în sens dialectal) lipsește din arealul exegetic al lingvisticii indiferent de perspectiva analitică (socio-lingvistică, istoria limbii, stilistică, pragmatică, semiotică etc.)” (p. 22). Iar această constatare, făcută în urma parcurgerii de către autorii volumului a unei impresionante bibliografii de specialitate (lingvistică, dar și meteorologică), confirmă o dată în plus importanța pentru domeniul terminologiei și al lingvisticii românești, în general, a evenimentului editorial prilejuit de apariția volumului prezentat aici.

Ioan-Mircea Farcaș
Centrul Universitar Nord din Baia Mare
Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca
România